7/5300

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Sağlık Bakanı Sayın Prof.Dr.Recep AKDAĞ** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 16.07.2004

Emin ŞİRİN
İstanbul MİLLETVEKİLİ

Cartagena Biyogüvenlik Protokolü Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ne ek olarak hazırlanarak Ocak 2000'de kabul edilmiş ve Ülkemiz tarafından 24 Mayıs 2000 tarihinde imzalanmıştır. Protokol, Bakanı olduğunuz hükümette 17 Haziran 2003 tarihinde T.B.M.M.'nde görüşülerek 4898 sayılı Kanun ile kabul edilmiş ve 24 Haziran 2003 tarih ve 25148 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Cartagena Biyogüvenlik Protokolünü imzalamış ülkelerde sınırı aşan hareketlerin de ortak olması amacıyla, Protokolün 24 Ekim 2003 tarihinde yürürlüğe girmesi gerekirken ABD'nin isteği ile 11 Eylül 2003 tarihinde yürürlüğe girmiş, ancak, son hazırlıkların tamamlanması amacıyla tanınan 3 aylık ek sürede bir değişiklik yapılmamış ve 24 Ocak 2004 tarihinden itibaren genetik modifiye organizmalar (GMO) aktif ticarete açılmıştır.

Avrupa Birliğinde 19 Mayıs 2004 tarihinde transgenik çeşitlerin tarımına ve gıda olarak kullanılmasına ilişkin moratoryumun kalkması AB'li bakanların oy çokluğu ile gerçekleşmiştir. İrlanda, Hollanda, Finlandiya, İsveç, İngiltere ve İtalya'nın oyları karşısında Danimarka, Yunanistan, Fransa, Lüksemburg ve Avusturya olumsuz oy kullanmışlar, Portekiz, Almanya ve İspanya ise çekimser kalmıştır.

Intergovernmental Committee for The Cartagena Protokol (ICCP-3), Plenary Statement, 22 Nisan 2002 tarihli "Cartagena Biyogüvenlik Protokolü ve Biyolojik Silahların Kontrolü Arasında Birlikte Çalışma İçin Acil Gerekseme" adlı raporunda şu ifadeler yer almaktadır;

"Biyogüvenlik Protokolü'nün ordu kontrolü ile de ilişkilendirilmesi;

- Biyogüvenlik Protokolü ile Biyolojik Silah Anlaşma Toplantıları arasında değiştiği gözlenen durum,
- Biyolojik silahların kontrolü ve genetik mühendisliğinin barışçıl olmayan kullanımının nasıl olabileceği ilişkisinin, biyogüvenlik protokol çalışması altına alınması,
- GMO'ların kötü amaçlı kullanılmasını önlemek için Biyolojik Silah Toplantıları ile birlikte çalışma programının geliştirilmesi,
- Biyogüvenlik ve biyolojik silahların kontrolü arasındaki ilişkiye ithaf edilmiş komponentleri içerecek şekilde Biyogüvenlik Protokolünün kapasitesinin geliştirilmesi, nedenlerinden dolayı gereklidir.

Bu protokolün, Biyolojik Silah Toplantıları ile ilişkisi ve rolü konusunda aynı fikirde olan bazı ülkelerde (Meksika, Peru, Fransa, İtalya) protokol bu yönden

değerlendirilmiş, birlikte çalışma kapasitesinin geliştirilmesi ve teknoloji transferleri teklif edilmiş ve konunun biyogüvenlik ve dünya güvenliği için çok büyük önem taşıdığı belirtilmiştir."

Güney Afrika Hükümeti 3 Mart 1997 tarihinde, bitki ürünleri ve etnik populasyonlarını araştırma altına aldıklarını ve 18 agro-terörizm patojenini, hedef bitki populasyonlarını ve dünya üzerindeki lokasyonlarını belirten raporlarını Geneve'de sunmuşlardır.

ABD Hükümetinde ülke güvenliği ve halk sağlığı problemlerine bilim adamlarının katkıda bulunmasını kolaylaştırmak amacı ile akademik bilim adamlarından kurulan JASON Grubu, 1997 yılında genetik modifiye biyolojik silahları;

- Çift yönlü biyolojik silahlar
- Gen terapisi
- Steath (gizli) viruslar
- Host-swapping (konakçıyla değiş tokuş yapan) genler
- Designer (plan kuran) genler
- Designer (plan kuran) hastalıklar
- BW (bioweapon) toksinler
- Bioregülatör bileşikler
- Yılan-akrep zehirleri, şeklinde gruplandırmış olup, herbirini detaylı şekilde açıklamışlardır.

Devlet Planlama Teşkilatı, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Biyoteknoloji ve Biyogüvenlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu (2000), 6. sayfada;

"Ayrıca, insanlık için sürekli bir tehdit oluşturan biyolojik silah riski de modern biyoteknolojilerin kullanımı ile daha da artacaktır. Barışçı olmayan amaçlarla üretilmesi mümkün olan bazı GDO'ların (bitki zararlıları, hayvan virusları vb.) aynı zamanda ekonomik savaş aracı olarak kullanımı da gözardı edilmemesi gereken bir tehlike olarak ele alınmalı ve önleyici mekanizmalar harekete geçirilmelidir."

Söz konusu Komisyon Raporunun 9. sayfasında;

"Moleküler biyoloji ve modern biyoteknoloji araştırmaları açısından çok önemli olan laboratuvar altyapısı bakımından da ülkedeki durum iç açıcı değildir. Bu alanlarda çalışmalar yapmak için gerekli olan moleküler genetik, hücre biyolojisi, protein kimyası, deney hayvanı ve bitki kültürü laboratuvarlarının tamamına sahip olan merkez sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır. Buna karşılık, PCR tekniği uygulayan laboratuvar sayısı hızla artmaktadır. Ancak, çoğu zaman "bir PCR aleti, eşittir bir moleküler biyoloji laboratuvarı" anlayışı ile kurulan bu laboratuvarların kısa zamanda araştırma laboratuvarı düzeyine gelmeleri beklenmemelidir."ifadeleri yer almaktadır.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar ve Gıda Güvenliği kitapçığında;

- İnsan ve hayvanda allerjik ve toksik etkisi olan genlerin aktarılması,
- Transfer edilen genlerin, insan ve hayvan bünyesindeki mikroorganizmalarla birleşme ihtimali,

7/3300

- Genetiği değiştirilmiş bitki tarafından üretilen toksinlerin hedef dışı organizmalara etki etme riski,
- Virus kaynaklı genlerin dayanıklılık genini diğer viruslara transfer etme ihtimali,
- Süper tohum ve süper pestlerin oluşması, ifadeleri yeralmaktadır.

1996-1999 periyodu için genetik olarak modifiye edilmiş mikroorganizmaların kullanımını içeren 90/219/EEC direktifi baz alınarak hazırlanan 2001 Komisyon Raporunun 11. tablo içeriği olan " Atıklar"la ilgili olarak; Avustralya, Belçika, Finlandiya, Fransa, Almanya, İrlanda, İspanya, İsviçre ve İngiltere'nin GMO Atıkların imhasını "3 Güvenlik Düzeyi"nde ele almaktadır.

Sorular:

1. Cartagena Biyogüvenlik Protokolü ve konuyla ilgili kanun taslaklarının hazırlanma sürecinde ICCP-3'ün sözkonusu raporu değerlendirmeye alınmış mıdır? Alınmış ise çalışmalara Milli Savunma Bakanlığı katılmış mıdır? Değerlendirmeye alınmadı ise nedenleri nelerdir?
2. ICCP-3'ün söz konusu raporu hakkında bugüne kadar olan gelişmeler takip edilmiş midir?
3. Agroterörizm patojenlerinin insan sağlığına olumsuz etkileri konusunda çalışmanız var mıdır? Varsa nelerdir? Olası bir agroterörizm saldırısına karşı halk sağlığını korumaya yönelik önlemleriniz, hazırlıklarınız ve acil durum eylemleriniz nelerdir? İlgili diğer Bakanlıklarla ortak çalışmalarınız var mı?
4. İnsan hedefli genetik modifiye biyolojik silahlarla olabilecek olası saldırılara karşı önlemleriniz, hazırlıklarınız ve acil durum eylemleriniz nelerdir? Tanı, sağaltım ve tedavi için gerekli altyapınız, teknik donanımınız ve konu ile ilgili eğitimi olan ekibiniz var mı?
5. Devlet Planlama Teşkilatı, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Biyoteknoloji ve Biyogüvenlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda belirtilen hususları hazırladığınız Kanun Taslaklarında değerlendirmeye aldınız mı? Almadıysanız nedenleri nelerdir?
6. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar ve Gıda Güvenliği kitapçığında belirtilen hususların, süper virusların oluşumuna ve spontan biyolojik silahların meydana gelmesine neden olabileceği yönündeki araştırmalarınız ve çevre güvenliği açısından önlemleriniz nelerdir?
7. Süper pestlerin olası oluşumuna karşı aldığınız önlemler nelerdir?
8. Yukarıda belirtilen hususlar kapsamında GMO atıkları hakkında neler yaptınız? Bu konuda bir çalışmanız yoksa Türkiye'deki genetik kirlilik ne boyuttadır? Bu kirliliğin insan sağlığı üzerindeki etkileri neler olacaktır?